

ELENA GORUNESCU

*Gramatica
limbii franceze*

CORINT
EDUCAȚIONAL

Redactor: Antonia Kacsó
Tehnoredactare computerizată: Liubovi Grecea
Coperta: Walter Riess

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
GORUNESCU, ELENA

Gramatica limbii franceze/ Elena Gorunescu;
pref.: Elena Gorunescu. - București: Corint, 2008

Bibliogr.

ISBN 978-973-135-414-9

I. Gorunescu, Elena (pref.)

811.133.1'36(075.8)

Toate drepturile asupra acestei ediții
sunt rezervate Editurii CORINT, parte componentă
a GRUPULUI EDITORIAL CORINT

ISBN 978-973-135-414-9

Cuvânt înainte	7	Substantivele cu două genuri.....	53
Abrevieri.....	8	Pluralul substantivelor	61
I. INTRODUCERE		Acordul substantivului GENS.....	69
Lexicul. Pronunția. Ortografia. Formarea		Nominalizarea	70
cuvintelor	10	Funcțiile substantivului	73
Originea cuvintelor franceze	10	Articolul	75
Crearea de noi cuvinte	12	Articolul hotărât	75
Reprezentarea grafică a sunetelor	14	Articolul nehotărât	79
Legăturile	15	Articolul partitiv	81
Cuvinte care încep cu H aspirat	18	Înlocuirea articolelor nehotărât	
Semnele diacritice	18	și partitiv	82
Accentele.....	18	Omissionarea articolului.....	83
Trema.....	20	Adjectivul	88
Sedila	20	Întrebuintarea și valorile	
Apostroful și eliziunea	20	adjectivului calificativ	90
Liniuța de unire	24	Locul adjectivului calificativ	91
Despărțirea în silabe.....	25	Femininul adjectivului calificativ ..	97
Semnele de punctuație.....	25	Pluralul adjectivului calificativ ..	101
Prefixare Sufixare = Derivare	28	Pluralul adjectivului compus	102
Prefixele	28	Acordul adjectivului calificativ ..	103
Sufixe.....	30	Gradele de comparație ale adjectivului	
Parasinteza	34	calificativ.....	106
Derivarea improprie	35	Funcțiile adjectivului calificativ.....	111
Compunerea.....	36	Epitetul.....	112
Substantivele compuse.....	37	Apoziția	114
Adjectivele compuse	40	Adjectivul demonstrativ	117
Verbele compuse	40	Adjectivul posesiv	118
		Adjectivul numeral.....	119
II. MORFOLOGIA		Pronumele	125
Substantivul.....	44	Funcțiile pronumelor.....	126
Clasificarea substantivelor	44	Pronumele personal	127
Genul substantivelor comune	45	Pronumele demonstrativ	135
Femininul substantivelor	46	Pronumele posesiv	139
		Pronumele interogativ	141
		Pronumele adverbiale EN și Y.....	143
		Adjectivele și pronumele relative ..	148

Pronumele relativ.	149	Adverbele de timp	252
Adjectivele nehotărâte	157	Adverbele de îndoială	252
Pronumele nehotărâte	162	Adverbele de afirmație.	252
Verbul	168	Adverbele de negație	252
Verbele de grupa I	172	Adverbele de	
Verbele de grupa II.	176	cantitate/intensitate	253
Verbele de grupa III	179	Adverbele interogative	
Verbe auxiliare <i>être</i> și <i>avoir</i>	183	și exclamative	253
Verbe semiauxiliare	186	Adverbele de mod	253
Aspectul verbului	187	Adverbele de	
Perifrazele verbale.	188	legătură/coordonare	255
Indicativul	190	Adjective întrebuințate	
Prezentul	190	adverbial	259
Imperfectul	191	Acordul cuvântului <i>tout</i>	260
Perfectul simplu	193	NE expletiv	261
Perfectul anterior	196	DE expletiv	263
Perfectul compus	197	Prepoziția	264
Perfectul supracompus	198	Conjuncția	274
Mai mult ca perfectul.	199	Interjecția	283
Viitorul simplu	201		
Viitorul anterior	202		
Concordanța timpurilor la			
indicativ	203	III. SINTAXA PROPOZIȚIEI	
Condiționalul	204	Termenii propoziției	288
Subjonctivul	206	Exprimarea subiectului	288
Imperativul	211	Exprimarea predicatului.	293
Infinitivul	214	Numele predicativ	294
Participiul	221	Acordul predicatului cu subiectul	296
Participiul prezent	221	Complementul substantivului	300
Participiul trecut	225	Complementul adjectivului	
Gerundivul	228	calificativ	302
Acordul participiului trecut al verbelor		Determinanții verbului	303
conjugate cu auxiliarul <i>avoir</i>	230	Complementul direct COD	303
Acordul participiului trecut al verbelor		Numele predicativ al COD	306
reflexive.	233	Complementul indirect COI	308
<i>Diatezele</i>	235	Complementul secund COS.	311
Diateza activă.	235	Verbe tranzitive directe și indirecte	
Diateza pasivă	236	totodată	313
Verbele reflexive.	241	Verbe intransitive și tranzitive directe	
Verbele impersonale.	245	totodată	315
Verbele defective	249	Verbe intransitive, tranzitive directe	
Funcțiile verbale.	250	și indirecte totodată.	317
Adverbul	252	Complementele circumstanțiale (CC)	318
Adverbele de loc	252	Complementul circumstanțial	
		de mod	320

Complementul circumstanțial de loc	321	Propoziția subordonată completivă	356
Complementul circumstanțial de cantitate	322	Propoziția subordonată infinitivală	358
Complementul circumstanțial de însoțire	323	Propoziția subordonată participială	360
Complementul circumstanțial instrumental	323	Grupul nominal (GN)	362
Ordinea cuvintelor în propozițiile afirmative	324	Grupul adjectival (GA)	366
Exprimarea afirmației	326	Grupul verbal (GV)	366
Exprimarea negației	327	Grupul prepozițional (GP)	367
Exprimarea interogației	333	Exprimarea timpului	370
Propoziția interogativă directă	337	Exprimarea cauzei	373
Propoziția interogativă indirectă	338	Exprimarea condiției	377
		Exprimarea opoziției/concesiei	381
		Exprimarea consecinței	384
		Exprimarea scopului	385
		Exprimarea comparației	387
		Galicismele	390
		Prezentativele	391
		Discursul raportat	393
		OBSERVAȚII FINALE	397
		Bibliografie	407
IV. SINTAXA FRAZEI			
Tipurile de fraze	346		
Fraza complexă	347		
Propoziția subordonată	349		
Propoziția subordonată relativă	354		

Cuvânt înainte

(Avant-PROPOS)

Prezenta lucrare este rodul unei reflecții îndelungate asupra gramaticii limbii franceze, cu regulile, excepțiile, dificultățile și capriciile ei.

Reflecția s-a adâncit de-a lungul anilor în care am explicat categoriile gramaticale, funcțiile gramaticale, încercând să schițez imaginea unui întreg armonios, unde fiecare rotiță își joacă rolul în angrenajul uimitor al exprimării umane.

Am încercat să îmbin metoda tradițională cu datele noi ale deslușirii fenomenelor de limbă, fără să uit că această carte se adresează unor categorii largi de utilizatori, de la elevi și studenți la profesori și la toți cei care, cunoscând limba franceză, doresc să găsească explicația unor nelămuriri.

Am adăugat liste întregi de: cuvinte care încep cu *h* aspirat, verbe cu regimuri speciale (construite cu complement direct sau indirect ori cu amândouă, verbe construite fără prepoziții); substantive cu genuri diferite de cele din limba română; substantive care își schimbă sensul la plural; adjective care își schimbă sensul în funcție de loc; adjective verbale; verbe accidental reflexive și verbe exclusiv reflexive; prepoziții și locuțiuni prepoziționale etc. Toate acestea pentru a înlesni înțelegerea unor chestiuni de gramatică diferite de cele din limba română.

Nădăjduiesc că această gramatică (precedată de mai multe cărți de exerciții) va părea utilă celor care o vor consulta și că strădania de a sistematiza experiența unei vieți nu va fi fost irosită.

Autoarea

Abrevieri

acad.	academie
adj.	adjectiv
adv.	adverb
CA	complement de agent
COD	complement de obiect direct
COI	complement de obiect indirect
COS	complement de obiect secund
CC	complement circumstanțial
diat.	diateză
GN	grup nominal
GA	grup adjectival
GV	grup verbal
GP	grup prepozițional
indic.	indicativ
indir.	indirect
interog.	interogativă
prez.	prezent
ns.	nous
vs.	vous
pers.	persoană, personal
prov.	proverb
sing.	singular
pl.	plural
qqch.	quelque chose
qqn.	quelqu un
pct.	punct
loc.	locuțiune
lat.	latină
v.	vezi

I INTRODUCERE

L

exicul. Pronunția. Ortografia. Formarea cuvintelor

(Le lexique. La prononciation. L'orthographe.
La formation des mots)

Originea cuvintelor franceze (L'origine des mots français)

Limba franceză este o limbă romanică, așa cum sunt italiana, spaniola, portugheza, româna etc. Vocabularul limbii franceze se compune mai ales din cuvinte moștenite din limba latină (fondul popular), dar și din cuvinte preluate mai târziu din latină (origine savantă): *un pensum*, *un ultimum*, *un maximum*.

Mai multe cuvinte sunt împrumutate din limbile moderne, majoritatea fiind luate din limba engleză sau din engleza americană, adaptate, francizate sau preluate ca atare.

Din limba celtică vorbită de gali nu au rămas în franceza modernă decât câteva zeci de cuvinte referitoare la viața rurală: *charrue*, *cheval*, *vasal*, *changer*, *chemin*, *chêne*, *glaner*, *grève*, *lieue*, *moulin*, *riche*, *sillon* etc.

Din fondul franc au rămas unele cuvinte de origine germanică: *blanc*, *bleu*, *effroi*, *franc*, *gagner*, *garantir*, *garde*, *guerre*, *hache*, *halle*, *honte*, *marais*, *maréchal*, *marche*, *riche* etc. Aceste împrumuturi au accelerat deformarea cuvintelor latine pe care francii le pronunțau cu accentul lor specific.

Începând din Evul Mediu, s-au creat cuvinte noi pornind de la cuvintele latine, dar care aparțin vocabularului savant, al științei, al filozofiei etc.:

faculté (sec. XII) după latinescul *facultas*;

institution (sec. XII) după *institutio*;

communiquer (sec. XIV) după *comunicare* etc.

Uneori cuvântul creat dublează cuvântul de aceeași origine din fondul primitiv, dar care s-a deformat de-a lungul secolelor prin evoluția fonetică. Astfel:

lat. *fragilem* a dat $\left\{ \begin{array}{l} frêle \text{ (formație populară)} \\ fragile \text{ (formație savantă sec. XIV)} \end{array} \right.$
frêle și *fragile* se numesc *dublete*.

Tot astfel:

lat. *causa* a dat $\left\{ \begin{array}{l} chose \\ cause \end{array} \right.$

lat. *gracilem* a dat $\left\{ \begin{array}{l} grêle \\ gracile \end{array} \right.$

lat. *masticare* a dat $\left\{ \begin{array}{l} mâcher \text{ (popular)} \\ mastiquer \text{ (savant)} \end{array} \right.$

lat. *nativum* a dat $\left\{ \begin{array}{l} naïf \\ natif \end{array} \right.$

lat. *pozionem* a dat $\left\{ \begin{array}{l} poison \\ potion \end{array} \right.$

lat. *rationem* a dat $\left\{ \begin{array}{l} raison \\ ration \end{array} \right.$

lat. *redemptionem* a dat $\left\{ \begin{array}{l} rançon \\ rédemption \end{array} \right.$

La fondul vechi s-au adăugat împrumuturi din latină și, începând din epoca Renașterii și continuând în secolele următoare, cuvinte construite pornind de la limba greacă, mai ales în domeniile științific, tehnic, politic, literar etc.: *apostrophe* (sec. XVI), *orchestre* (sec. XVI), *asphyxie* (sec. XVIII), *cosmonaute* (sec. XX) etc.

În afară de fondul latin, au fost făcute împrumuturi din limbile străine moderne, de ex.:

germană: *halte*, *képi*, *harmonica*, *accordéon*, *vasistas*, *obus*, *zinc*, *sabre*, *landau* (de la numele unui oraș german), *choucroute* etc.

engleză și engleza americană: *bifteck*, *car*, *building*, *chèque*, *comité*, *grog*, *hall*, *film*, *pull-over*, *parking*, *short*, *sport*, *rail*, *ticket*, *club*, *tunnel*, *wagon*, *budget*, *congrès*, *jury*, *session*, *jockey*, *boxe*, *spleen*, *redingote* etc.

spaniolă: *banderille, bandoulière, camarade, cédille, castagnettes, anchois, carapace, embarcadère, maïs, ouragan, zèbre, adjudant, bizarre, algarade* etc.

italiană: *arcade, banderole, attaquer, banque, cantatrice, macaroni, canon, caporal, courtisan, pantalon, balcon, corniche, camp, brave, mascarade* etc.

portugheză: *palanquin, paria, cargo, albatros* etc.

arabă: *alchimie, alcool, azimut, algèbre, amiral, chiffre, casbah, zéro, nadir, toubib, zouave, sucre, coton, orange, magasin* etc.

turcă: *caftan, divan, pacha, pilaf* etc.

greacă: *athée, économiste, géographie, graphique, marasme, gorille, phrase, phosphore, politique, strophe, thème, chère, parler, blâmer, mélancolique* etc.

bulgară: *yaourt*.

cehă: *robot*.

norvegiană: *ski*.

japoneză: *judo*.

hindustani: *pyjama*.

sanscrită: *brahmane, avatar*.

Limbile regionale franceze contribuie de asemenea la formarea de cuvinte:

bretona: *dolmen, biniou, aber*.

provensala: *abeille, cap, cigale, chavirer, pinède*.

Crearea de noi cuvinte

În limba franceză modernă, se creează cuvinte noi, prin diverse procedee:

A. Prin onomatopee

On entendait *le tac-tac* des machines à écrire.

Le robinet de la cuisine fait entendre *un glouglou* persistant.

Elle écoute *le ronron* discret du moteur.

Le réveille-matin *tictaque* discrètement dans le salon.

Les deux femmes portaient des robes *froufrouantes*.

B. Prin cuvinte compuse (substantive și adjective), primul element fiind terminat în o; pot fi despărțite sau nu prin cratimă (liniuță): *frontière*

franco-allemande; relations anglo-américaines; germanophile; électrocardiogramme; radiographie; lexicologie.

C. Prin abreviere

Este un procedeu folosit curent și deosebit de productiv. Are două aspecte:

1. Se rețin inițialele unor cuvinte și se folosesc independent, cu articol, acesta luând genul primului cuvânt:

Société Nationale des Chemins de Fer français va deveni, în vorbirea obișnuită: SNCF.

Objets Volants Non Identifiés = OVNI.

Organisation des Nations Unies = ONU.

Confédération Générale du Travail = CGT.

Société Industrielle de Mécanique et de Carrosserie Automobile = SIMCA.

2. Se desprind silabele inițiale ale unor cuvinte:

laboratoire devine *labo.*

faculté = *fac.*

professeur = *prof.*

radioscopie, radiodiffusion = *radio*
(feminin: *une radio*).

radiotélégraphiste = *radio* (masculin: *un radio*).

télévision = *télé.*

copain = *cop.*

crocodile = *croco.*

Figaro Magazine = *Fig Mag.*

Vélodrome d'hiver = *Vel d'Hiv.*

sanatorium = *sana.*

sympathique = *sympa.*

impeccable = *impec.*

réfectoire = *réfec.*

ouvrier métallurgiste = *métallo.*

anarchiste = *anar.*

d'accord = *d'ac.*

éducation = *éduc.*

mélodrame = *mélo.*

marginaux = *margeos.*

stupéfiants = *stups.*

flagrant = *flag.*

manifestation = *manif.*

exposition = *expo.*

biographie = *bio.*

dictionnaire = *dico.*

docteur = *doc.*

général = *géné.*

hélicoptère = *hélico.*

intellectuel = *intello.*

allocation = *alloc.*

hôpital = *hosto.*

Reprezentarea grafică a sunetelor (La représentation graphique des sons)

Vocale orale

- [a] mat, parc, canard, tare, carte, patte, état etc.
- [ɑ] fable, lâche, mât, cas, gars, gaz, pal etc.
- [e] épée, lamé, passé, sacré, porter, sauter etc.
- [ɛ] jet, jouet, parfait, problème, procès, sachet, terre etc.
- [i] cil, civil, ici, il, mite, vil etc.
- [ɔ] calotte, pelote, port, rhum, sotte, tort etc.
- [o] beau, bistrot, cargo, marmot, sot, tableau, tantôt etc.
- [u] bijou, chou, coucou, cour, fou, four, mou, trou etc.
- [y] arbuste, bulle, butte, cahute, depuis, eu, fuir, minute etc.
- [ø] affreux, creux, deux, odieux, peu, pompeux etc.
- [œ] auteur, bonheur, chanteur, cœur, leurre etc.
- [ə] chevelure, chevreau, le, me, mener, rejeton etc.

Vocale nazale

- [ɛ̃] main, pain, plein, rien, vin etc.
- [œ̃] brun, chacun, embrun, quelqu'un, un etc.
- [ɑ̃] grand, mentir, prendre, quand, tant, vent etc.
- [ɔ̃] bond, compte, fond, monde, pont, ronde, son etc.

Semivocale

- [j] ciel, conseil, corail, iode, merveille, yeux etc.
- [ɥ] ensuite, fruit, luire, nuire, produire, truie etc.
- [w] foi, fouet, loi, nouer, oui etc.

Consoane

- [p] cap, dépit, dupe, nappe, pas etc.
- [b] aboutir, abus, bain, bondir etc.
- [t] battre, été, laitage, latent, tant, tome etc.
- [d] cordon, danse, datte, dé, dépôt etc.
- [k] cor, cours, képi, kiki, quel, requête etc.
- [g] agate, gaffe, pagaille, ragot etc.
- [s] casse, cinéma, ration, secours etc.
- [z] case, azalée etc.
- [ʃ] apache, chambre, schiste etc.

[ʒ] gigot, gendarme, joujou etc.
[f] effet, fiche, photo etc.
[v] vague, wagon etc.
[l] lecture, sol, village etc.
[R] bagarre, lire, rhétorique etc.
[m] dilemme, manie, mère etc.
[n] bonne, lune, nez etc.
[ɲ] cognac, ligne, mignon etc.

Cuvinte împrumutate din spaniolă:
[x] jota.

Legăturile (Les liaisons)

Se face legătura între consoana finală a unui cuvânt și vocala inițială a cuvântului următor:

c est_intéressant = set

Unele consoane suferă modificări: s, z, x se pronunță z:

les_enfants = le zăfă

G se pronunță k în expresia *suer sang et eau* = să ke o.

F se pronunță v în expresiile *neuf ans* și *neuf heures* = n vă, n v : r.

dar: *neuf enfants* = n f ăfă.

Vocalele nazale se pot denazaliza: *bon ami* = bənami.

Se face legătura în *pied-à-terre* = pje ta ter, dar nu în expresia *avoir un pied à terre*.

Legătura permite de asemenea distincția singular-plural:

Vous êtes italien sing. (formulă de politețe) = vu zet italjē.

Vous êtes italiens plural = vu zet zitaljē.

Numele proprii nu admit legătura: Vincent Auriol = vesă orjol.

■ Legături obligatorii

Se leagă de vocala cuvintelor care urmează:

1. *Articolele:*
Les_élèves. Les_uns, les_autres. Des_amis. Il donne des bonbons aux_enfants. Un_animal.
2. *Adjectivele calificative:*
De bons_élèves. De gros_arbres. Un grand_édifice. De beaux_acteurs.
3. *Adjectivele determinative* (posesive, demonstrative, interrogative, nehotărâte, exclamative):
Nos_animaux. Ces_étudiants. Quelles_affirmations! Certains_hommes. Un_autre point de vue. Quelles_étaient ses_intentions?
4. *Pronumele personale atone* subiect și care precedă verbul:
Nous_allons à la montagne. Ils_aiment l'Opéra. Elles_ont un chien.
5. *Pronumele personale cu funcție de COD, COI* când precedă verbul și pronumele adverbiale *en* și *y*:
Elle nous_aime. Ces jouets, nous les_avons achetés. Ils nous_ont décrit les qualités. Il vous_y conduira.
6. *Numeralele cardinale:*
Deux_articles. Trois_hirondelles. Vingt_enfants.
7. *Câteva adverbă monosilabice:* bien, plus, très, trop etc.
Très_intéressant. Trop_amer. Plus_amusant. Bien_aimable.
8. *În unele expresii sau locuțiuni:*
De temps_en temps. De temps_à autre. Pas_à pas. Petit_à petit. D'un bout_à l'autre.
9. *Conjuncția quand* (în legătură se pronunță *t*):
Quand_on veut. Quand_ils viendront.
10. *Prepozițiile chez, dans, en, sans, sous:*
Elles sont chez_elles. Il sera là dans_un moment. En_hiver. Sans_eux. Sous_un prétexte quelconque.
11. *După c est și il est impersonale:*
C est_assez. Il est_important.

■ Legături interzise

1. Între un substantiv și adjectivul care urmează:
Un enfant / heureux. Un port / inondé.
 2. Între subiect (substantiv) și verb:
Ces étudiants / ont une session difficile.
Ce soldat / a une mission importante.
 3. Între conjuncția *et* și cuvântul care urmează:
Marc et / André. Son frère et / elle.
 4. Între o consoană și cuvintele: *oui, uhlan, ululement, yacht, yaourt, yatagan, yod, yole*:
Un / oui. Deux / yatagans. Six / uhlands.
 5. În fața numeralelor *un, huit, onze, huitième, onzième*:
Nous sommes le / huit mai. Il est le / onzième de sa classe.
- ⚠ **Excepții:**
dix-huit, vingt-huit, soixante-dix-huit, quatre-vingt-dix-huit.
6. Consoana *s* dintr-un cuvânt compus nu se leagă de vocala care urmează:
Des arcs / -en-ciel. Des moulins / à vent.
 7. Formele verbale terminate în *s* sau *-t* nu se leagă de vocala cuvântului următor:
Il écrit / un article. Tu regardes / un album.
- ⚠ **Excepție:**
perfectul compus al verbului *aller*: je suis_allé, il est_allé și pronumele personal inversat: Viendront-ils? Avait-il raison?
8. Între pronumele personale tonice *nous, vous, eux, elles* și vocala cuvântului următor:
Eux / et moi. Nous / et vous. Elles / ainsi que vous.
 9. Între pronumele nehotărâte *chacun, quelqu'un* și vocala cuvântului următor:
Chacun / a son goût. Quelqu'un / a téléphoné.

10. După prepozițiile *vers, envers, hors, concernant, moyennant, selon*:
Il se dirige vers / elle. Moyennant / une forte somme.

11. În fața cuvintelor care încep cu un *h* aspirat:

Cuvinte care încep cu H aspirat

la hache, la hachure, hagard, la haie, le haillon, la haine, haineux, haïr, haler, haleter, le hall, la halle, le halo, la halte, le hamac, le hameau, la hampe, la hanche, le handicap, le hangar, le hanneton, hanter, happer, la harangue, le haras, harasser, harceler, les hardes, hardi, la hardiesse, le harem, le hareng, la hargne, hargneux, le haricot, la haridelle, harnacher, le harnais, la harpe, la harpie, le harpon, le hasard, hasarder, la hase, la hâte, se hâter, hâtif, la hausse, hausser, le haut, hautain, le hautbois, le havre, hêler, hennir, le hennissement, hérissier, le hérisson, la hernie, le héron, le héros, la herse, le hêtre, le heurt, heurter, le hibou, la hideur, hideux, la hiérarchie, hisser, le hobereau, hocher, le hochet, le hockey, le homard, la Hollande, la Hongrie, honnir, la honte, honteux, le hoquet, la horde, la horion, le hors-bord, le hors-d'œuvre, le houblon, la houe, la houille, la houle, la houpelande, hourra, houspiller, la housse, le houx, le hublot, huer, huit, le huitième, humer, la huppe, le hurlement, hurler, la hutte.

Semnele diacritice (Les signes diacritiques)

Acestea sunt: accentele, trema, sedila și apostroful. Semnele diacritice modifică valoarea fonetică a unor litere. Uneori se întrebuințează tilda (~) pentru unele cuvinte împrumutate din limba spaniolă, ex. *cañon*, variantă grafică a cuvântului *canyon*.

ACCENTELE (LES ACCENTS)

Există trei accente în limba franceză: accentul ascuțit, accentul grav și accentul circumflex.

1. **Accentul ascuțit** (*l'accent aigu*) se pune de obicei pe litera *e* și arată un *e* închis (é): blé, marché, durée, pré, beauté, fidélité, gonflé, lycée etc.

Este folosit în general la sfârșitul cuvântului sau înaintea unei vocale finale.

Nu se pune accentul ascuțit pe *e* când acesta este urmat de consoanele finale *d, f, r, z*: *ped, clef, dernier, nez*.

O formă verbală veche persistă în *puissé-je, aimé-je, dussé-je*.

2. Accentul grav (*l'accent grave*) se pune pe vocalele *a, e, u*. El arată un *è* deschis (ɛ) în situațiile următoare:

la sfârșitul unei silabe, când silaba următoare e mută:

mère, amère, prière, modèles, secrètes, sèches, fidèle.

în multe cuvinte terminate în *s*:

abcès, accès, congrès, décès, exprès, procès, progrès, près, succès.

nu se pune pe *e* când acesta e urmat de o consoană dublă:

j'appelle, il dételle, je jette, la steppe,

sau de două consoane diferite:

herbe, verte, perte

sau de *x*: *examen, exact, exagérer*.

Se pune pe vocala *a* în următoarele cazuri:

pe prepoziția *à* pentru a-l deosebi de verbul *avoir*: *il a*.

pe adverbele *ça* pentru a-l deosebi de pronumele demonstrativ *ça* și

pe *là* pentru a-l deosebi de articolul *la* sau de pronumele personal *la*.

pe adverbele *delà, déjà, voilà, holà* etc.

Se pune pe vocala *u* în adverbul *où* pentru a-l deosebi de conjuncția *ou*.

3. Accentul circumflex (*l'accent circonflexe*) se pune pe vocalele *a, e, i, o, u*. El arată dispariția unei litere din limba franceză veche, care a încetat să se mai audă:

fenêtre (cândva *fenestre*); *âme* (cândva *anme* din latină *animus*) etc.

Prezența accentului circumflex arată o alungire a vocalei:

âpre, dôme, être, fête, pâle, poêle, rêne, Rhône, tête, connaître.

Nu se pune niciodată pe *Y*.

Se regăsește la unele adverbe în *ment*, marcând un *e* dispărut:

assidûment, continûment, dûment, goulûment.

⚠ Observații

- a) În timp ce *ô* cu accent circumflex s-a închis:
arôme, diplôme, cône, drôle,
ê s-a deschis: guêtre, fenêtre, champêtre.
- b) Accentul circumflex dispare în unele cuvinte ale aceleiași familii:
grâce **dar** gracieux
infâme **dar** infamie.

TREMA (LE TRÉMA)

Se pune pe unele vocale pentru a arăta pronunția separată a acestora:
e, i, u: ouïe, haïr, égoïste, faïence, aïeul, héroïne, coïncider, inouï, maïs etc.

Se pune pe vocala *e* pentru a arăta că această vocală nu se pronunță:
aiguë, ambiguë, contiguë, exigüë, precum și în substantivele din aceeași familie: *ambiguïté, contiguïté, exigüité*.

În aceeași situație se află substantivul *ciguë* (cucută) și numele proprii *Saint-Saëns* și *Madame de Staël*.

SEDILA (LA SÉDILLE)

Se pune sub litera *c* pentru ca aceasta să se pronunțe *s*, în fața vocalelor
a, o, u:

ça, français
leçon, façon, commençons, lançons
reçu, aperçu, déçu.

C urmat de *e* și *i* se pronunță *s* fără să mai fie nevoie de sedilă:
ceci, ici, c est etc.

APOSTROFUL ȘI ELIZIUNEA (L APOSTROPHE ET L ELISION)

Apostroful arată eliziunea unei vocale în fața altei vocale sau a unui *h*
mut: l encre, l entrée, l intérêt, l homme, l herbe și frecvent în limba vorbită:
j peux pas, tu l sais bien, il m l a donné.

Își pierde vocala finală:

a) articolele *le, la*: l eau, l étudiant.